

Α'.- Η επανάσταση του 21^α στ' Άγραφα. Ο ρόλος του Κώστα Βελή*

Δημήτρης Κ. Αγγελής, συγγραφέας - αντιστράτηγος ΕΛ. - ΑΣ. (ε.α.)

Επαναστατικός αναβρασμός επικρατεί στον ελληνικό χώρο, η Φιλική Εταιρεία οργανώνει τα πιο φιλελεύθερα «πνεύματα», μυστικοί εξοπλισμοί.

Ο Γεώργιος Καραϊσκάκης δεν είναι στ' Άγραφα, αλλά πολεμά στη δυτική Ελλάδα (Βόνιτσα, Κομπότι, Άρτα, Τζουμέρκα).

Τέλη Απριλίου - αρχές Μαΐου του 1821 στ' Άγραφα συγκρότησαν επαναστατικό συμβούλιο οι καπετάνιοι - οπλαρχηγοί Λογοθέτης Ζώτος, Χρήστος Σουλιώτης, Κώστας Βελής¹, Κωνσταντής Βουλπιώτης, Γιαννάκης Γιολδάσης, Γιάννης Μπράσκας, Συκάς Αραπογιάννης και Γιάννης Φραγγίστας², «[...] διά να ελευθερώσουν τα άγραφα κατακρατούμενα έως τώρα εις φόβον από μίαν εχθρικήν δύναμιν [...]»³.

Μετά απ' αυτή την οργανωτική συγκέντρωση, στην οποία συμμετείχαν αντιπρόσωποι απ' όλα τα αγραφιώτικα χωριά, όπου αποφασίσθηκε η εξέγερση, ο Κ. Βελής και ο Κ. Βουλπιώτης «[...]

* Το κείμενο είναι επεξεργασμένη μορφή ομιλίας που εκφωνήθηκε από τον γράφοντα στο Κερασσοχώρι (Κεράσοβο) Ευρυτανίας την 10-5-2025, στην επέτειο έναρξης της επανάστασης του 21^α στ' Άγραφα απ' τον Κώστα Βελή (κατά τις εκεί εορταστικές εκδηλώσεις «Βελίδια»), παρόντων τριών εκ των απογόνων του ήρωα Κ. Βελή, των 4οέγγονων Αλεξάνδρας και Αριστείδης Βελή - Γωγούση και 5οέγγονου Βλάση Αρ. Βελή - Γωγούση,

¹. ΔΗΜΗΤΡΗΣ Κ. ΑΓΓΕΛΗΣ, *Σημαίες Θεσσαλών αγωνιστών - ηρώων*. Άγραφα, Όλυμπος, Πήλιο, Σποράδες, Ασπροπόταμος κ.α. (1680 - 1922). Έκδοση του Μουσείου Ιστορίας «Νικόλαος Πλαστήρας» - Δήμου Λίμνης Πλαστήρα Καρδίτσας. Καρδίτσα 2022, σ. 81-87· ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΥ, *Η Ελληνική Επανάσταση*. Έκδ. 3^η, Μέλισσα, Αθήνα 1957, τ. Β', σ. 329.

². ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΙΛΗΜΩΝ, *Δοκίμιον ιστορικόν περί της ελληνικής επαναστάσεως*. Εκ του τυπογραφείου Π. Β. Μωραϊτίνη, Αθήναι 1861, τ. Δ', σ. 147· ΣΠ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ, «Ενθυμήσεων ήτοι χρονικών σημειωμάτων συλλογή πρώτη (Αρ. 1-562)». *Νέος Ελληνομνήμων*, τ. Ζ', τχ. Β'-Γ', αρ. 7 (30-9-1910), 261· ΑΛΕΞΗΣ Κ. ΓΑΛΑΝΟΥΛΗΣ, *Γεώργιος Καραϊσκάκης: Αρχή και τέλος. Επιστολές και έγγραφα της οικογενείας του*. Λάρισα 2020, σ. 554.

³. ΣΠ. ΛΑΜΠΡΟΥ, «Χειρόγραφοι εφημερίδες του Αγώνος». *Νέος Ελληνομνήμων*, Leide 1904, τ. Α', τχ. Δ' (31-12-1904), 461-462.

επήγαν εις την Ευρόπολιν⁴ (Νευρόπολη - στη λίμνη Πλαστήρα Καρδίτσας) μετά προτρεπτικών Γραμμάτων, και εν τω άμα συνήχθησαν αφ' όλα τα χωρία οι φιλελεύθεροι Έλληνες και εβόησαν ομοθυμαδών:

“Κατεβάλλωμεν ήδη τον εχθρόν, απερρίψαμεν τον ζυγόν·
ο Χριστός μεθ' ημών, και ουδείς καθ' ημών»⁵.

Παράλληλα, ο Λογοθέτης Ζώτος⁶ προσκάλεσε τους κατοίκους της Ρεντίνας «[...] να ενωθώσι εις τας Νικηφόρους σημαίας του τιμίου σταυρού [...]»⁷, αναφέρει την 10-8-1821 ο αρθρογράφος - εκδότης της αρχαιότερης, εις το Μεσολόγγι, εκδιδόμενης χειρόγραφης εφημερίδας «Αιτωλική»⁸.

Να ενωθούν κάτω από τις σημαίες του τιμίου σταυρού⁹, δηλαδή κάτω από τη γνωστή σημαία των Αγράφων και του αρματολού (1680;-1695;) των Αγράφων Χορμόπουλου (Μικρό Χορμόπουλο 1645;-1683 κ.έ.-1695;), τη λευκή με τον κόκκινο, τίμιο, σταυρό στη μέση¹⁰ ατράνταχτη μαρτυρία κι απόδειξη της διαχρονικής χρήσης της απ' το 1680 έως στις αρχές του 1822.

Δηλώνει μάλιστα και κάτι επιπλέον, με την ως άνω καταγραφή

4. ΔΗΜΗΤΡΗΣ Κ. ΑΓΓΕΛΗΣ, «Αναγνώριση του Νεοχωρίου ως ιστορική έδρα-προτεύουσα της αυτονομίας των ενιαίων (ιστοριογεωγραφικών) Αγράφων (Θεσσαλικών και Ευρυτανικών), με βάση την συνθήκη του Ταμασίου (1525)». *Ιστορήση*, ιστορικό περιοδικό Δήμου Λίμνης Πλαστήρα, έτ. 2, τχ. 3 (Δεκέμβριος 2022), 31-34· βλέπε αυτό το ειδικό έργο.

5. ΣΠ. ΛΑΜΠΡΟΥ, ό.π., τ. Α', σ. 462.

6. ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΙΛΗΜΩΝ, ό.π., τ. Δ', σ. 147-148· ΝΙΚΟΛΑΟΣ Κ. ΚΑΣΟΜΟΥΛΗΣ, *Ενθυμήματα στρατιωτικά της επαναστάσεως των Ελλήνων 1821-1833. Προτάσσεται ιστορία του αρματολισμού*. Εισαγωγή και σημειώσεις υπό Γιάννη Βλαχογιάννη, Αθήναι 1939, τ. Α', σ. 100 και σημ. 9.

7. ΣΠ. ΛΑΜΠΡΟΥ, ό.π., τ. Α', σ. 462.

8. ΛΑΜΠΡΟΣ Α. ΓΡΙΒΕΛΛΑΣ, *Τα 100 άρθρα Ιστορικά-Λαογραφικά (49-51)*. Καρδίτσα 2021, σ. 30.

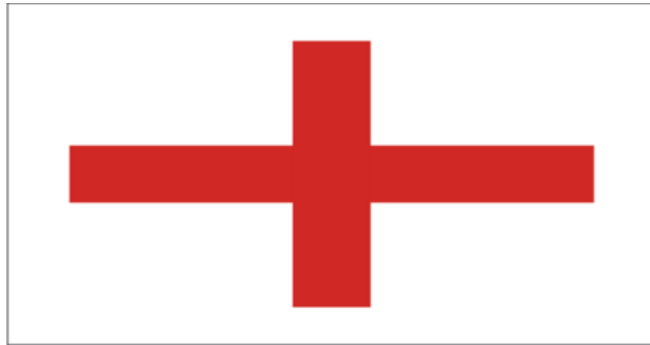
9. ΜΙΤΣΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ, *Σύντομος βιογραφία του εξ' Ευρυτανίας των Αγράφων οπλαρχηγού Κώνστα Βελή*. Εν Κερασόβω την 25 Μαρτίου 1862, μονογραφία, σελίδες 10. Αντίτυπο απόκειται στην βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων, με αρ. εισαγωγής 0020106553, συλλογή ΕΣ και ταξιδευτικό σύμβολο ΣΒΕ Γ 1844 ΣΥΝ, σ. 2.

10. ΔΗΜΗΤΡΗΣ Κ. ΑΓΓΕΛΗΣ, *Συμβολή του Κλήρου στους αγώνες ελευθερίας του ελληνισμού. Τουρκοκρατία (1404-1821). Επανάστασεις, εξεγέρσεις, κινήματα, ανταρσίες, αποστασίες, συννομώσεις, ταραχές κ.ά αγώνες. Χρονολόγιο των ενενήντα πέντε επαναστάσεων κατά των Οθωμανών Τούρκων (1404-1974)*. Με δύο εισαγωγικές επιστολές του Οικουμενικού Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίου. Εκδόσεις 24 γράμματα. Αθήνα Αύγουστος 2025, σ. 531-532· δεξ αυτό το ειδικό έργο.

του, ο αρθρογράφος στην εφημερίδα:

«Τας σημαίας», χρησιμοποιεί πληθυντικό αριθμό· όχι σημαία. Αυτό φανερώνει ότι η επανάσταση έχει εξαπλωθεί σ' όλα τ' Άγραφα.

Να η σημαία.¹¹

Σημαία επανάστασης του 1821 στ' Άγραφα, του Λογοθέτη Ζώτου, Κώστα Βελή κ.ά. Άγραφιωτών καπεταναίων - οπλαρχηγών¹².

Τότες ήταν που ο φιλικός¹³ Κώστας Βελής¹⁴ (Στεργιόπουλος¹⁵,

¹¹. ΔΗΜΗΤΡΗΣ Κ. ΑΓΓΕΛΗΣ, *Ελληνική Σημαία (480 π. Χ. - 2000 μ. Χ.)*. Εκδόσεις Προσκήνιο. 2η έκδοση. Αθήνα 2001· δεξ όλο αυτό, το ειδικό περί ελληνικής σημαίας έργο.

¹². ΔΗΜΗΤΡΗΣ Κ. ΑΓΓΕΛΗΣ, «Ο Άγραφιώτης αρματολός Μικρό Χορμόπουλο (1645 - 1695) και η σημαία των Αγράφων (1680 - 1822)». *Θεσσαλικό Ημερολόγιο*, τ. 84 (2023), 290-292· ΔΗΜΗΤΡΗΣ Κ. ΑΓΓΕΛΗΣ, «Σημαία Αγράφων - Άγραφιωτών (καπεταναίων, οπλαρχηγών, κλεφτών, αρματολών». *Ιστορήση*, ιστορικό περιοδικό Δήμου Λίμνη Πλαστήρα, έτ. 1, τχ. 1 (Δεκέμβριος 2021), 35-47.

¹³. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΙΛΗΜΟΝΟΣ, *Δοκίμιον ιστορικών περί της ελληνικής επανάστασεως*. Τύποις Π. Σούτσα και Α. Κτενά. Αθήναι 1859, τ. Α', σ. 394· ΤΙΜΟΛΕΟΝΤΟΣ Ν. ΒΛΑΧΟΥ, *Τα μοναστήρια του νομού Καρδίτσας*. Έκδοση Ιεράς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων. Θεσσαλονίκη 2007, σ. 99.

¹⁴. ΝΙΚΟΛΑΟΣ Κ. ΚΑΣΟΜΟΥΛΗΣ, ό.π., τ. Α', σ. 100-101, 140, 147, σημ. 2.

¹⁵. ΤΑΚΗΣ ΛΑΠΠΑΣ, *Η κλεφτουριά της Ρούμελης και τα τραγούδια της*. Εκδόσεις Ατλαντίς - Μ. Πεχλιβανίδης και ΣΙΑ Α.Ε. Αθήναι (Άνευ εγγραφής έτους έκδοσης), σ. 100· ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας. Κέντρο Έρευνας Νεότερης Ιστορίας (Κ. Ε. Ν. Ι.). Εργαστήριο Τεκμηρίωσης και Μελέτης της Ελληνικής Επανάστασης (Ε. ΤΜ. ΕΛ. ΕΠ.). 1821 LEXICON. Επιστημονικά υπεύθυνη και αρμόδια: Χρύσα Τζαγκαρουλάκη, Δρ. Νεότερης Ιστορίας. Πρόσωπα - λήμμα: Βελής (Στεργιόπουλος) Κώστας. Συντάκτης: Στέφανος Παπαγεωργίου· όπου και το: «Περί το 1800 πήγε στην πόλη των Ιωαννίνων και εισήλθε στην αυλή του Αλή Πασά [...] Εκεί [...] εμφάνισε ασυνήθιστες διοικητικές και στρατιωτικές δεξιότητες, καθώς και μία εξαιρετική ικανότητα προσαρμογής, αρετές που τον ανέδειξαν σε σημαίνον στέλεχος του μηχανισμού του Τεπελενλή [...] Το 1815 ανέλαβε στρατιωτικός και πολιτικός επικεφαλής (Βοεβόδας) των περιοχών της δυτικής Μακεδονίας που ανήκαν στη δικαιοδοσία του Αλή με έδρα την Κοζάνη [...] Τον Ιανουάριο του 1821 [...] συμμετείχε στη σύναξη των οπλαρχηγών στην Λευκάδα στο σπίτι του Φιλίππου Ιωάννη Ζαμπέλιου (μαζί με τον Καραϊσκάκη, Ανδρούτσο, Πανουριά Βαρνακιώτη, Στορνάρη κ.ά.) [...] Εκεί, ανατέθηκε στον Βελή η ευθύνη της ηγεσίας και της κήρυξης της επανάστασης στην Ευρυτανία».

1770-1821), την 10-5-1821 κήρυξε την επανάσταση¹⁶ στο χωριό του Κεράσοβο¹⁷ Ευρυτανίας, των σημερινών ευρυτανικών Αγράφων, αναπετάσσοντας τη σημαία της ελευθερίας, «του τιμίου σταυρού», καλώντας τους Αγραφιώτες σ' εξέγερση με την ακόλουθη προκήρυξη:¹⁸

«Αδελφοί, ήλθεν η ώρα, με το θέλημα του Θεού, να ελευθερώσωμεν την πατρίδα από την τυραννίαν την τουρκικήν· λοιπόν άμα λάβετε το παρόν μου, να πάρετε τα άρματά σας και ελθήτε οπού σας περιμένω, εδώ εντός τριών ημερών διότι ο καιρός δεν μας περιμένει περισσότερο· να ήμεθα έτοιμοι να κάμωμεν το χρέος μας εις την πατρίδα.

Κεράσοβον 10 Μαΐου 1821.

Ο αδελφός σας
ΚΩΣΤΑΣ ΒΕΛΗΣ»¹⁹.

Ωστόσο σκεφτείτε: Τί σύμπτωση! Πάλι η ίδια ημερομηνία:

10 Μάη του 1525 η συνθήκη του Ταμασίου Αγράφων Καρδίτσας και ακριβώς μετά 296 χρόνια πάλι 10 Μάη του 1821 η επανάσταση του 21^α στ' Άγραφα.

Ως ακολούθως παρουσιάζει, το 1862, τον Κώστα Βελή ο «[...] συμπατριώτης και συστρατιώτης [...]» Μίτσος Αντωνίου στην «Σύντομο βιογραφία του [...] Κώνστα Βελή», που συνέγραψε:²⁰

«Εγενήθη κατά το 1770 έτος εις το Κεράσοβον των Αγράφων, πρωτεύουσα του εν Ευρυτανία Δήμου των Αγραίων, από γονείς εκ των προτίστων οικοκυρίων του

¹⁶. ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑΣ, Ψηφιοποιημένα στον διαδικτυακό ιστό της Βουλής των Ελλήνων. Βουλή των Ελλήνων. Έτος έκδοσης 1857, 1862, επανέκδοση 1971, 1972, τ. 11, σ. 43, 216· ΜΕΓΑΛΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ, Έκδοσις Μεγάλης Στρατιωτικής και Ναυτικής Εγκυκλοπαιδείας. Τύπος Κόσμος. Αθήναι 1929, τ. 2, λήμμα: *Βελής*, σ. 338.

¹⁷. ΔΙΑΜΑΝΤΟΥΡΟΥ ΙΩΑΝΝΑ, «Εξάπλωση της επαναστάσεως κατά τον Απρίλιο και τον Μάιο. Επέκταση και ένταση των πολεμικών συγκρούσεων». *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*. Εκδοτική Αθηνών. Αθήναι 1975, τ. ΙΒ', σ. 105, 160.

¹⁸. ΜΙΤΣΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ, ό.π., σ. 2· ΔΙΑΜΑΝΤΟΥΡΟΥ ΙΩΑΝΝΑ, ό.π., σ. 113.

¹⁹. Α. ΓΡΙΒΕΛΛΑΣ, Ν. ΚΑΡΑΦΥΛΛΗΣ, Β. ΜΑΓΟΠΟΥΛΟΣ, *Εγχειρίδιο τοπικής ιστορίας*. Β' έκδοση. Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Καρδίτσας. Καρδίτσα 2006, σ. 120.

²⁰. ΜΙΤΣΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ, ό.π., σ. 1-2.

τόπου, και ανετράφη ως προετοιμαζόμενος να συντελέση προς τον μέγαν σκοπόν της απελευθερώσεως της πατρίδος εκ της πολυχρονίου δουλείας, εις ηλικίαν δε τριάκοντα περίπου ετών προσελήφθη εις την υπηρεσίαν του Αλήπασα, και απήλθεν εις τα Ιωάννινα.

(Σημειώνεται ότι στον Αλή πασά διέπρεψαν, ως στρατηγοί και πολιτικοί του, τα μεγαλύτερα επαναστατικά «μυαλά» του ελληνισμού της Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδος και Ηπείρου εκείνης της εποχής, που ξεκίνησαν αργότερα την ελληνική επανάσταση, όπως π.χ. ο Γ. Καραϊσκάκης, Α. Διάκος, Ο. Ανδρούτσος, Βεΐκος, Μπότσαρης, Τζαβέλας, Πανουριάς, Δυοβουνιώτης, Βαρνακιώτης κ.π.ά.)

Διά τα προτερήματά του, και μάλιστα διά την ανδρίαν αυτού (Κ. Βελή, συνεχίζει ο Μίτσος Αντωνίου) εκρίθη εντός ολίγου άξιος να διατελή ως πρωτοπαλήκαρον, παρά τω Στρατάρχη Βελή Γκέκα Τουρκαλβανώ, ούτος δε τοσαύτην περί αυτού έλαβεν υπόληψιν, ώστε τω ανέθετε τας σπουδαιοτέρας υποθέσεις, και πολλάκις απομακρυνόμενος, ενεπιστεύετο εις αυτόν την διοίκησιν του στρατού.

Τούτο έδωκεν αφορμήν ώστε να τω αποδίδωσι το όνομα του Στρατάρχου, αποκαλούντες αυτόν Βελήν, ενώ το πατρωνυμικόν του ήτο Στεργιόπουλος, έκτοτε δ' ωνομάζετο και ανεγνωρίζετο υπό πάντων Κώνστας Βελής.

Ήτον επόμενον να προαχθή και να ευδοκιμήση [...] ώστε προς αμοιβήν διωρίσθη αμέσως Διοικητής (Βοεβόδας) της Μακεδονίας. Εις την υπηρεσίαν ταύτην απέκτησε γενικήν υπόληψιν και αγάπην [...και λίγο αργότερα] ο Γενικός Αρχηγός των σουλτανικών στρατευμάτων Χουρσήτ - πασσάς απεφάσισε και τον διώρισε Διοικητήν (Βοεβόδα) της Θεσσαλίας.

Εγκυμονούσης τότε της επαναστάσεως ο Κώνστας Βελής μεμυημένος τα της φιλικής εταιρίας [...], είχαν διεγερθή

βαρείαι κατ' αυτού υπόνοιαι [...τον υποψιάζονταν και έφυγε] λάθρα [...] διευθυνθείς εις το Ασπροπόταμον συνενοήθη μετά των εκεί οπλαρχηγών [...] Στουρνάρη, Γρηγορίου Λιακατά, Γιαννάκη Κουτουλίδα κ.λ.π.

Εκείθεν ειδοποίησε [...] τον επιστήθιον φίλον του Οδυσσέα Ανδρούτσου [...] και ήλθε και συνωμίλησαν εις την Γέφυραν της Τατάρνης [...] μετά δε ταύτα αναχωρήσας έφθασε περί τας αρχάς Μαΐου 1821 εις την πατρίδα του, ύψωσε την Σημαίαν του Σταυρού και εξέδωσε προκηρύξεις, μιάς (η προαναφερόμενη) εκ των οποίων σχέδιον διεσώθη ως εκ θαύματος μεταξύ των εγγράφων αυτού»²¹.

Νωρίτερα φρόντισε και προμηθεύτηκε πολεμικό υλικό - πολεμοφόδια:

«[...] με πολλές χιλιάδας γροσίων, τα οποία κατέβαλεν εξ ιδίων, τα εναπεταμίευσε δε εις την Μονήν επιλεγομένην της Σάικας»²² και «[...] εστρατολόγησεν (πολεμιστές) εξ ιδίων χρημάτων, [...] ο Βελής εις ουδέν λογισάμενος (τούρκικες) τιμές και πλούτη (είχε δε πολλά εις κινητά και ακίνητα κτήματα εν Άρτη πλέον των εξακοσίων χιλιάδων γροσίων, τα οποία κατόπιν εδημεύθησαν υπό της τουρκικής εξουσίας) έδραμεν, άμα ήχησεν η σάλπιγξ της ελευθερίας, ως διψώσα έλαφος, όπου η φωνή της πατρίδος τον εκάλει [...]», καταγράφει ο Μίτσος Αντωνίου²³.

Αναφέρει ο Ν. Κασομούλης σχετικά:

Στ' Άγραφα και στον Ασπροπόταμο «[...] όταν ήλθεν η ώρα της Επαναστάσεως του έθνους, το 1821, ύψωσαν την σημαίαν ο Νικολός Στουρνάρης μετά του [...] Βελή Αγραφιώτου»²⁴, και

21. ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ, ό.π., Κ. Ε. Ν. Ι., Ε. ΤΜ. ΕΛ. ΕΠ., 1821 LEXICON. Επιστημονικά υπεύθυνη και αρμόδια: Χρύσα Τζαγκαρουλάκη, Δρ. Νεότερης Ιστορίας. Πρόσωπα - Λήμμα: Βελής (Στεργιόπουλος) Κώστας. Συντάκτης: Στέφανος Παπαγεωργίου.

22. ΜΙΤΣΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ, ό.π., σ. 3, 8, 9.

23. ΜΙΤΣΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ, ό.π., σ. 8.

24. ΝΙΚΟΛΑΟΣ Κ. ΚΑΣΟΜΟΥΛΗΣ, ό.π., τ. Α', σ. 91.

«Ο Κώστας Βελής, γραμματεὺς των αρχηγῶν Τούρκων [...] επαναστάτησε τα Άγραφα [...]»²⁵.

Δηλαδή ξεσήκωσαν ο Κ. Βελής τ' Άγραφα και ο Ν. Στορνάρης τον Ασπροπόταμο.

Την 4-6-1821 μάλιστα ο Κώστας Βελής μαζί με τον, ως άνω, οπλαρχηγό και αρματολό του Ασπροποτάμου Νικολό Στορνάρη, γράφουν τα εξής, σ' επιστολή τους προς τον αρματολό του Ξηρομέρου και μετέπειτα (2/1822) στρατηγό Γιωργάκη Βαρνακιώτη ή Νικολού. Παρακαλώ προσέξτε την ελληνική ομιλία και το λαϊκό φυσικό λόγο της εποχής:²⁶

«[...] και εγω (Στορνάρης) σιμερα με το θέλιμα του θέου κανώτο χαϋρλιξεκυνημαμου (εξεγείρομαι) και ανμπότας (μακάρι) οθεός ναμας αξιόσι και ναμας δινάμοσι διανατελιοσομεν το ποθούμενω μας. Δεν σου αποκρήθικα απουταεπροχθες επιδεί επροσμενα (περίμενα) τον κωστα βελί απουτα είταν (που ήταν) στα τρίκαλα και σιμερον εβίκεν (μπήκε - ήλθε) και ανταμοθκαμαν και ομόγνομος κάνομεν τι καλον τέρτιπι (τέχνασμα) κάτα τον σέφερον (μαζί και οι δύο ξεκινάμε τον πόλεμο)», και συμπληρώνει ο ίδιος ο Κ. Βελής:²⁷

«καγώ ο αδελφο σας κώστας βελή [...] παρασκεβή βράδη έδοσα την μούντζα της τουρκιάς (ξεσηκώθηκα) και εβήκα (ήλθα) εδό εις τον αδελφόν μας καπεταν νηκολώ και εκάμαμαν αυτά οπού σου γράφη όθεν αδελφέ (Γ. Βαρνακιώτη) μήαν ώρα αρχήτερα να γένη ο χτιπήσμός (να τους χτυπήσουμε γρήγορα) από όλα τα μέρη οπού να μην προπήσον (να μην προλάβουν) να παρον τα μέτρα τους ότι το πρότο (γιατί πρώτα απ' όλα) αν τους βάλομεν εμπρος διά δέκα ημέρας πέρη τέλος η δουληά τους (θα τους τελειώσουμε) ότι το πρότο επήρεν κάτου γηρηζμόν (θα

²⁵. ΝΙΚΟΛΑΟΣ Κ. ΚΑΣΟΜΟΥΛΗΣ, ό.π., τ. Α', σ. 140.

²⁶. Ν. ΦΥΣΕΝΤΖΙΔΟΥ, *Ανέκδοτοι αυτόγραφοι επιστολαί των επισημοτέρων Ελλήνων οπλαρχηγών και διάφορα προς αυτούς έγγραφα της διοικήσεως, μεθ' ιστορικών σημειώσεων*. Εκ του τυπογραφείου του "Ταχυδρόμου". Εν Αλεξανδρεία 1893, σ. 63.

²⁷. Ν. ΦΥΣΕΝΤΖΙΔΟΥ, ό.π., σ. 64.

πάρουν την “κάτω βόλτα”) σωνόμεθα ώχη και να μας κριγιόση η δουληά (να μην αργήσουμε) [...] διά να γκαρδιόσι (εμψυχωθεί) ο κώζμος διά να έμπουν σε κομάτι γκαγερέτι (να βοηθήσουν, να συμμετάσχουν στην εξέγερση οι ορεινοί κάτοικοι)».

Αυτή η οργανωτική προσπάθεια και η έκδοση της προαναφερόμενης προκήρυξης του Κ. Βελή έφεραν το παρακάτω αποτέλεσμα, όπως το διέσωσε και μας το διηγείται ο Μίτσος Αντωνίου:²⁸

Η προκήρυξής «του αύτη δεν εβράδυνε να συγκεντρώση περί ευαυτόν πολλούς ενόπλους εκ των εις τα χωρία των Αγράφων κατοικούντων, όπου συναντηθείς (ο Κ. Βελής) με τουρκαλβανούς, αναχωρούντας εξ Αγρινίου, κατεδίωξεν αυτούς, και μετά πολύωρον και φονικήν μάχην ηχμαλώτισε πολλούς, τους διένειμε δε εις τα χωρία των Αγράφων, και διέταξε να τους φονεύσωσιν εκείσε οι κάτοικοι.

Τούτο ήτο στρατήγημα (του Κ. Βελή), διά να στερεωθή ο σκοπός του γενικού εξοπλισμού και της αντιστάσεως (ώστε να μην έχουν κανένα περιθώριο υπαναχώρησης οι Αγραφιώτες).

Τοιούτον ήτον, ως έλεγε, το σχέδιόν του, εις τούτο δε είχε δώσει την συγκατάθεσιν αυτού και ο παρακολουθών αυτόν Ηγούμενος της Μονής Τατάρνης Κυπριανός²⁹, λέγων (ο Κυπριανός), καθόσον ενθυμούμαι (δηλώνει ο Μ. Αντωνίου), ότι και ο Μωυσής διά να λυτρώση εκ της δουλείας τον Ισραήλ έπνιξεν εν τη ερυθρά θαλάσση με την ράβδον αυτού τους Φαραωνίτας».

Στη συνέχεια ο Κ. Βελής με τους οπλαρχηγούς Κώστα

²⁸. ΜΙΤΣΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ, ό.π., σ. 2-3.

²⁹. ΔΗΜΗΤΡΗΣ Κ. ΑΓΓΕΛΗΣ, *Ελλήνων Αγώνες - Εκκλησίας Μάχες (1191-1821). Κληρικοί στους απελευθερωτικούς πολέμους του Ελληνισμού. Στάση, Δράση και Αντίδραση Εκκλησίας. Λατινοκρατία (1191-1669). Τουρκοκρατία (1453-1821)*. Με εισαγωγική επιστολή του Οικουμενικού Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίου. Εκδόσεις Προσκήνιο. Αθήνα 2008· δεξ αυτό το ειδικό έργο.

Μπουκουβάλα, Λογοθέτη Ζώτο, Σταμούλη Γάτσο, Χρήστο Σουλιώτη, Κωνσταντή Βουλπιώτη, τους Γιολδασαίους, Αραπογιάννη, Μπράσκα, Φραγγίστα³⁰ κ.ά., «[...] απεδίωξαν και οι Αγραφιώται τους εν τη επαρχία αυτών [...] Τούρκους και συσσωματωθέντες έπεσαν εις Θεσσαλίαν (εννοεί τον κάμπο, την πεδιάδα της Καρδίτσας) και έκαυσαν³¹ τα επί των μεθορίων δύο κονιαροχώρια (τουρκοχώρια, με μουσουλμάνους εποίκους απ' το Ικόνιο της Μικράς Ασίας, Κονιάρους) Φράγκον³² και Λοξάδαν»³³ (στα ριζά του κάμπου της Καρδίτσας), δίνοντας μάχες³⁴ με τους Τούρκους στο Μπλάζον (Μοσχάτο), Φανάρι³⁵, Κανάλια, «εις την αγίαν τριάδα των ισίων αγράφων»³⁶ μεταξύ Μοσχάτου και Καναλίων, στο Τσαρδάκι, Κερασιά, Στούγκον (Κρυονέρι), Φράγκο³⁷ και στη Ρεντίνα³⁸ των Αγράφων Καρδίτσας.

«Οι ριζιώται ετράβησαν τας φαμελίας των εις τα υψηλότερα μέρη και έλαβον τα όπλα· με τοιαύτην ευκολίαν ελευθερώθηκαν τα άγραφα [...]»³⁹.

Σημειώνει ο Ακαδημαϊκός, Διονύσιος Κόκκινος:⁴⁰

«[...] η τόλμη των Αγραφιωτών κατεθορύβησε τους Τούρκους των Γιαννιτσών (Γιαννιτσού Φθιώτιδας, Άγραφα

³⁰. ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΙΛΗΜΩΝ, ό.π., τ. Γ', σ. 346· «[...] ως και ο (οπλαρχηγός) του Σοβολάκου Ιωάννης Βράσκα [...].»

³¹. ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΙΛΗΜΩΝ, ό.π., τ. Δ', σ. 147· ΔΙΑΜΑΝΤΟΥΡΟΥ ΙΩΑΝΝΑ, ό.π., σ. 160.

³². ΣΠ. ΛΑΜΠΡΟΥ, ό.π., τ. Α', σ. 464· GEORGE FINLAY, *Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως*. Μετάφραση Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης. Φιλολογική επιμέλεια Άγγελος Μαντάς. Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία. Αθήνα 2008, τ. Α', σ. 245.

³³. ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ, *Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως*. Τυπογραφία Ταυλόρου και Φραγκίσκου. Έκδοσις 2^α. Λονδίνο 1860-1862, τ. Α', σ. 271, και έκδ. 3^η, τυπ. της Ώρας, Αθήναι 1888, τ. Α', σ. 212-213.

³⁴. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Α. ΚΟΚΚΙΝΟΥ, *Η Ελληνική επανάστασις*, ό.π., έκδ. 5^η, Αθήνα 1967, τ. Α', σ. 544· ΛΑΜΠΡΟΣ Α. ΓΡΙΒΕΛΛΑΣ, ό.π., σ. 30.

³⁵. ΜΙΤΣΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ, ό.π., σ. 3.

³⁶. ΑΛΕΞΗΣ Κ. ΓΑΛΑΝΟΥΛΗΣ, ό.π., σ. 553 σημ. 483 και σ. 554.

³⁷. ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ, ό.π., Πρόσωπα - λήμμα: Βελής (Στεργιόπουλος) Κώστας.

³⁸. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΥ, *Η Ελληνική Επανάστασις*, ό.π., έκδ. 3^η, Αθήνα 1957, τ. Β', σ. 329 -330.

³⁹. ΣΠ. ΛΑΜΠΡΟΥ, ό.π., τ. Α', σ. 463.

⁴⁰. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΥ, *Η Ελληνική Επανάστασις*, ό.π., έκδ. 3^η, Αθήνα 1957, τ. Β', σ. 330

είναι και εκεί) και του Σμοκόβου και τους ηνάγκασε ν' αποσυρθούν εις την πεδιάδα».

Η εξέγερση επεκτάθηκε, οπότε οι επαναστάτες:

«[...] τον ουμερ πασια (Ομέρ πασά) τον ηφερά κυνηγόντας έος το ζήτουνι (Λαμία) ομηος (ομοίως) και τον τελία φεύξω (Τελεχά φείζο μπέη) τον έχον κλίσμενον εις τιν πάτρα (Νέα Πάτρα - Πατρατζίκι - Υπάτη), στο καρπενισή⁴¹ τους τούρκους τους εκάμαν μουασερέν (τους πολιορκησαν, διαπραγματεύτηκαν) και επροσκύνισαν και τους περαν τα τοφέκυα και δεν τους εσκωτοσαν [...]»⁴² κι ύστερα οι Τούρκοι του Καρπενησίου «[...] απελπισθέντες έφυγον νυκτός εις Ήπειρον διά τινών δυσβάτων οδών»⁴³.

Αφηγείτε σχετικά ο Α. Ιατρείδης ο εκ Καρπενησίου:⁴⁴

«Κατά το αωκά' έτος σωτήριον τη β' Ιουνίου εν ημέρα Πέμπτη επολιορκήθησαν και οι εν Καρπενησιώ Αγαρηνοί ομού και ο εκ Τομορίου της Αλβανίας Χασάν Τομορίτζας επιλεγόμενος μετά πεντήκοντα ευαυτού στρατιωτών, φύλαξ ή μάλλον ειπείν φθορεύς της επαρχίας ταύτης τυχών, υπό των εγχωρίων ημετέρων στρατηγών τουτέστιν του Γιαννάκη Γιολντάση, του τε Αραπογιάννη Συκά και του Γιάννη Μπράσκα και κοινώς υπό πάντων των επαρχιωτών Χριστιανών [...], ανδρείως δε αντιμαχόμενοι (οι Τούρκοι) εκαρτέρουν έως νέας δυνάμεως ελθούσης υπό πεντακοσίων ομοφύλλων [...], μάχης κρατεράς αυτόθι (στα χωριά Μάρα - Μπιάρα και Άγιο Ανδρέα) συγκρουσθείσης, επικρατήσαντες οι ημέτεροι τριάκοντα μεν εξ αυτών (Τούρκων) φονευθήναι πλείστους δε τρωθήναι εποίησαν και καταδιώξαντες αυτούς άχρι του ποταμού [...], οι δε βάρβαροι ατάκτως φερόμενοι και

⁴¹. ΣΠ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ, «Ενθυμήσεων...», ό.π., αρ. 7 (30-9-1910), 261-264.

⁴². Ν. ΦΥΣΕΝΤΖΙΔΟΥ, ό.π., σ. 63· ΣΠ. ΛΑΜΠΡΟΥ, «Χειρόγραφον...», ό.π., σ. 468.

⁴³. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Α. ΚΟΚΚΙΝΟΥ. *Η ελληνική επανάσταση*, ό.π., έκδ. 5^η, Αθήνα 1967, τ. Α', σ. 540 και έκδ. 3^η, Αθήνα 1957, τ. Β', σ. 323, 329· ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΙΛΗΜΩΝ, ό.π., τ. Γ', σ. 346.

⁴⁴. ΣΠ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ, «Ενθυμήσεων...», ό.π., αρ. 7 (30-9-1910), 261-264.

κατησχυμμένοι εις την κωμόπολιν απεκλείσθησαν [...] Ως έγνων τούτο οι εν τη κωμοπόλει (Τούρκοι), φρίκη συσχεθέντες (τρομοκρατήθηκαν και) εν αυτή τη νυκτί, ήτις ην η εβδόμη του Ιουλίου Παρασκευής επιφωσκούσης διά της οδού της αποκαλουμένης Συμπεθερικών, συνάμα τοις ιγχωρίοις αλλοφύλλοις (μαζί με τους ντόπιους αλλόφυλους - τουρκο προσκυνημένους;) ώχοντο λαβόντες τους ημετέρους και ούτω εξωστρακίσθησαν τέλειον εκ της επαρχίας ταύτης το βάρβαρον αυτό και φυλοτύρανον έθνος».

Ακολουθως, «[...] ο ανάξιος Προεστώς και προδότης Τσολάκογλους»⁴⁵, οι συνεργάτες των Τούρκων της οικογένειας των φιλότουρκων⁴⁶ μεγαλοκοτζαμπάσηδων - προεστών του Δ. Τσολάκογλου της Ρεντίνας, πρόδωσαν⁴⁷ τον Κ. Βελή στους Τούρκους, μ' αποτέλεσμα να συλληφθεί στα μέσα Ιούνη⁴⁸ δίπλα απ' τη Ρεντίνα, στην περιοχή του

⁴⁵. ΣΠ. ΛΑΜΠΡΟΥ, «Χειρόγραφοι...», ό.π., σ. 462.

⁴⁶. ΤΑΚΗΣ Α. ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ, *Ο εσωτερικός αγώνας πριν και κατά την επανάσταση του 1821*. Εκδόσεις Κάλβος. Αθήνα 1957, σ. 72 και σημ. 1, σ. 167 και σημ. 1 και 3, σ. 168· ΝΙΚΟΛΑΟΣ Κ. ΚΑΣΟΜΟΥΛΗΣ, ό.π., τ. Α', σ. 295 και σημ.3· ΣΠ. ΛΑΜΠΡΟΥ, «Χειρόγραφοι...», ό.π., σ. 462-463.

⁴⁷. ΝΙΚΟΛΑΟΣ Κ. ΚΑΣΟΜΟΥΛΗΣ, ό.π., τ. Α', σ. 95, 100-101, 116, 125, 127, 140, 295, τ. Γ, σ. 626 και σημ.1· ΣΠ. ΛΑΜΠΡΟΥ, ό.π., τ. Α', σ. 462-463· ΚΩΣΤΑΣ ΣΠΑΝΟΣ, *Θεσσαλικές ενθυμήσεις 1404-1881*, τ. Α': 1404-1799, τ. Β': 1800-1881. Παραρτήματα αρ. 4 και 4α του Θεσσαλικού Ημερολογίου. Λάρισα 2011 και 2014, τ. Β', σ. 92 σημ. 565· ΤΙΜΟΛΕΟΝΤΟΣ Ν. ΒΛΑΧΟΥ, ό.π., σ. 99-100, 104.

⁴⁸. ΝΙΚΟΛΑΟΣ Κ. ΚΑΣΟΜΟΥΛΗΣ, ό.π., τ. Α', σ. 147 και σημ. 2· ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ,

χωριού Φωτιάνα ή Χωτιάνα (σημερινό Αηδονοχώρι της Καρδίτσας, των σημερινών καρδιτσιώτικων Αγράφων), που έκτοτε πήρε τ' όνομά του, τα «ταμπούρια του Βελή, [...] καθ' ην στιγμήν ξιφήρης επετίθετο κατά των περικυκλωσάντων αυτόν, [...] στη συνέχεια] ο αιχμάλωτος Βελής μετήχθη εις την Κωνσταντινούπολιν περί τον Αύγουστον του 1821 έτους, και εδεσμεύθη εν ταις φυλακαίς»⁴⁹, όπου εκτελέστηκε⁵⁰ με φρικτά βασανιστήρια⁵¹, ενώ στο τέλος «[...] κατακερματισθείς ερρίφθη εις τας οδούς, και εγένετο βορά των σαρκοφάγων ζώων»⁵².

Αφηγείται σχετικά, το 1862, ο Μίτσος Αντωνίου:⁵³

Ο Κ. Βελής «[...] επέφερε θραύσιν κατά των εχθρών της πατρίδος, αλλά δυστυχώς ηναγκάσθη επί τέλους, περικυκλωθείς από στίφη πεζών και ιππέων, να οπισθοδρομήσῃ [...], εστρατοπέδευσε εις την θέσιν Φωτιάναν, ήτις έκτοτε καλείται "ταμπούρια του Βελή", και οχυρωθείς περιέμενεν επικουρίαν, διά να συνάψη αποφασιστικήν μάχην.

Ενταύθα η τύχη δεν εβοήθησε το σχέδιον του Βελή, διότι εγκαταλειφθείς άνευ επικουρίας, και στενοχωρηθείς υπό αναρίθμητων εχθρών, αντέστη μεν εις πολύωρον και φονικωτάτην μάχην, αλλ' επί τέλους εξωγρήθη καθ' ην στιγμήν ξιφήρης επετίθετο κατά των περικυκλωσάντων αυτόν.

Ήλπιζεν ο αιχμάλωτος Βελής, ότι εν τη ωμότητι και τη αγανακτήσει αυτών οι Τούρκοι ήθελον τον κατακερματίσει

ό.π., έκδ. β', τ. Α', σ. 272, έκδ. γ', σ. 213.

⁴⁹. ΜΙΤΣΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ, ό.π., σ. 3-4.

⁵⁰. Π. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ, *Χρονογραφία της Ηπείρου, των τε ελληνικών και ιλλυρικών χωρών*. Τυπογραφείο Σ. Κ. Βλαστού. Εν Αθήναις 1856, τ. Α', σ. 346 σημ. 1· ΜΕΓΑΛΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ, *Βελής*, ό.π., τ. 2, σ. 338.

⁵¹. ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΙΛΗΜΩΝ, ό.π., τ. Δ', σ. 148· ΔΙΑΜΑΝΤΟΥΡΟΥ ΙΩΑΝΝΑ, ό.π., σ. 160· ΝΙΚΟΛΑΟΣ Κ. ΚΑΣΟΜΟΥΛΗΣ, ό.π., τ. Α', σ. 147, σημ. 2.

⁵². ΜΙΤΣΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ, ό.π., σ. 4.

⁵³. ΜΙΤΣΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ, ό.π., σ. 3-4.

αμέσως, αλλ' εψεύσθη των ελπίδων αυτού, καθόσον προσδοκώντας δαψιλείς αμοιβάς του Σουλτάνου δια την αιχμαλωσίαν επισήμου και ανδρείου πολεμιστού, απεφάσισαν να τον αποστείλωσιν εις Κωνσταντινούπολιν.

Τούτο μαθών ο περικλής οπλαρχηγός του Ολύμπου Καρατάσος, παρεφύλαξε μετά πολλών εκ των υπ' αυτόν εις τα στενά, όθεν έμελλε να διέλθη η συνοδεία τού Κώστα Βελή, διά να σώση τον φίλον αυτού, ως πρόμαχον της πατρίδος, αλλά δυστυχώς οι οδηγοί τού θύματος ανακαλύψαντες εκ προδοσίας την ενέδραν, έλαβον άλλην, άγνωστον διεύθυνσιν, και τοιουτοτρόπως ο αιχμάλωτος Βελής μετήχθη εις την Κωνσταντινούπολιν περί τον Αύγουστον του 1821 έτους, και εδεσμεύθη εν ταις φυλακαίς.

Εκεί, αφού εξηντλήθησαν εις μάτην όλα τα μέσα των υποσχέσεων, ίνα πεισθή να φανερώση τα μυστήρια της (Φιλικής) εταιρείας, ετέθησαν εις ενέργειαν τα βασανιστήρια, οίον στρεβλώσεις, πυρακτώσεις κ.τ.λ., αλλ' ο ήρωας Βελής έμενεν άκαμπτos, και διά τούτο κατακερματισθείς ερρίφθη εις τας οδούς, και εγένετο βορά των σαρκοφάγων ζώων».

Ο Ν. Κασομούλης συμπληρώνει, σχετικά με το ότι Έλληνες πατριώτες σχεδίασαν να τον απελευθερώσουν.⁵⁴

«Εις αυτήν την περίστασιν οι Τούρκοι διηύθυνον (πριν την 16-9-1821) τον Κώστα Βελήν εις Κωνσταντινούπολιν, και απεφασίσθη να τον ελευθερώσουν, πλην δεν επρόφθασαν, διότι η είδησις εστάλη αργά, και πέρασαν τον ποταμόν Βίστριτζας (Ιναχο μεταξύ Μακρακώμης και Υπάτης Φθιώτιδας;)».

Αναφέρει ο αρματολός (1818-1822) των Αγράφων Γιαννάκης Ράγκος:⁵⁵

«Εις την αρχήν της αποστασίας αρχηγός των αρμάτων εις

⁵⁴. ΝΙΚΟΛΑΟΣ Κ. ΚΑΣΟΜΟΥΛΗΣ, ό.π., τ. Α', σ. 147 και σημ. 2.

⁵⁵. ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑΣ, ό.π., τ. 11, σ. 43.

τα Άγραφα ήτον ο γαμβρός μου⁵⁶ Κώστας Βελή, όστις μετά πολλούς και διαφόρους πολέμους εθυσιάσθη και μόνος του ληφθείς ζωντανός» και συμπληρώνει ο Μίτσος Αντωνίου.⁵⁷

Κατακρεουργήθηκε «[...] εγκαταλιπών απροστάτευτον την οικογένεια αυτού, ήτοι σύζηγον (ήτον αδελφή του υποστρατήγου Ιω. Ράγκου) τρεις αγάμους θυγατέρας και μονογενή υιόν (τον ήδη Συνταγματάρχην Γ. Βελή) [...]».

Γράφουν (27-2-1824) γι' αυτόν, από Φουρνά Αγράφων Ευρυτανίας, σε ομαδική αναφορά - επιστολή τους (40 άτομα) προς την «Υπερτάτη Διοίκηση» κυβέρνηση:⁵⁸

«Ο μακαρίτης Κώστα Βελής σας είναι γνωστόν οπού διά την ελευθερίαν, διά την πατρίδα, και διά το γένος εθυσιάσθη και ο ειός του γεωργάκης δεν έλειψεν από του να δουλεύση την πατρίδα και το γένος».

Σημειώνουμε στο σημείο αυτό ότι, ο τότε οπλαρχηγός - αντισυνταγματάρχης (αργότερα αντιστράτηγος και επανειλημμένα Βουλευτής Ευρυτανίας)⁵⁹, Γιώργος Κ. Βελής, άξιος γιος τού ως άνω Κώστα Βελή, έλαβε μέρος στην πρώτη Θεσσαλική επανάσταση του 1854⁶⁰, πολεμώντας στην περιοχή της Καρδίτσας⁶¹, χρησιμοποιώντας γαλανόλευκη σημαία με το λευκό σταυρό στη μέση και τις φράσεις:

«ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΥΛΗ Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Η ΘΑΝΑΤΟΣ»⁶².

⁵⁶. ΜΙΤΣΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ, ό.π., σ. 8.

⁵⁷. ΜΙΤΣΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ, ό.π., σ. 8.

⁵⁸. ΑΛΕΞΗΣ Κ. ΓΑΛΑΝΟΥΛΗΣ, ό.π., σ. 113.

⁵⁹. ΜΙΤΣΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ, ό.π., σ. 7-8.

⁶⁰. ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, «Ο Κριμαϊκός πόλεμος και ο Ελληνισμός». *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*. Εκδοτική Αθηνών. Αθήναι 1975, τ. ΙΓ', σ. 158· ΓΡΙΒΕΛΛΑΣ Α. ΛΑΜΠΡΟΣ, «Η επανάσταση του 1854 και οι πέριξ της Καρδίτσας αγώνες». *Καρδιτσιώτικα Χρονικά*, τ. V' (2000), 95-96· Α. ΓΡΙΒΕΛΛΑΣ - Β. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ - Β. ΚΙΣΣΑΣ - Γ. ΝΤΟΛΚΕΡΑΣ, *Η Ραχούλα Ζωγλόπι. Ιστορία - Λαογραφία - Πολιτισμός*. Έκδοση Μορφωτικού Συλλόγου Ραχούλας. Καρδίτσα 2005, σ. 43, 60.

⁶¹. ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ό.π., σ. 158.

⁶². Κ. ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ - ΑΙΝΙΑΝ, *Σημαίες ελευθερίας*. Συλλογή Εθνικού Ιστορικού Μουσείου. Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία της Ελλάδος. Αθήναι 1996, σ. XLIV', 67.

Μία από τις πρώτες ενέργειες του Γεωργίου Καραϊσκάκη⁶³, υπήρξε η αναζήτηση και εκδίωξη⁶⁴ των φιλότουρκων⁶⁵, προδοτών⁶⁶ και συνεργατών των Τούρκων και του Αλή πασά, της οικογένειας των μεγαλοκοτζαμπάσηδων - προεστών του Δ. Τσολάκογλου της Ρεντίνας, των οποίων τα αρχοντικά - σπίτια - πύργο, στη Ρεντίνα, πυρπόλησε ολοσχερώς, διότι:

-Αφ' ενός προεπαναστατικά είχαν προδώσει στους Τούρκους τον καπετάνιο, του Καραϊσκάκη, τον Κατσαντώνη (που συνέλαβε και το 1809 εκτέλεσε μαρτυρικά ο Αλή πασσάς),

-Αφ' ετέρου πρόδωσαν τον ως άνω οπλαρχηγό και φιλικό Κώστα Βελή⁶⁷ (Στεργιόπουλο).

Ως εξής περιγράφει, το 1902, ο D. Quinn, που «[...] διήλθε διά των κωμών Ομβριακής, Σμοκόβου, Ρενδίνης [...]»:⁶⁸

«Του Σμοκόβου η κώμη κείται εν υψηλώ τόπω εν μέσω θαυμασίας ορεινής χώρας. [...] Σώζονται εν Σμοκόβω πολλά ανέκδοτα, αναφερόμενα εις τον βίον του Καραϊσκάκη [...].

Λέγουσιν οι Ρενδίνιοι ότι ήκμαζον οι Τζιολάκογλοι [...] Τότε η οικογένεια εχθρικώς διακειμένη προς τον Καραϊσκάκην [...].

Δεικνύονται εν Ρενδίνη τα ερείπια της οχυράς κατοικίας των Τζιολακόγλων, συνεστώσης εξ ενός πύργου και δύο άλλων μεγάλων κτιρίων, του ανδρωνίτου [...] και του γυναικωνίτου. Επί δ' έτι ορθίας διατελούσης πλευράς του πύργου σώζονται [...]»⁶⁹.

Καταγράφει, το 1929, για τον «[...] άρχοντα Ρενδίνης και φίλο

⁶³. ΔΗΜΗΤΡΗΣ Κ. ΑΓΓΕΛΗΣ, *Συμβολή του Κλήρου στους αγώνες ελευθερίας του ελληνισμού*, ό.π., σ. 489, 518-528.

⁶⁴. ΔΗΜΗΤΡΗΣ Κ. ΑΓΓΕΛΗΣ, *Γεώργιος Καραϊσκάκης. Έθος και ήθος. Λόγος και αθυροστομία*. Εκδόσεις 24 γράμματα. Αθήνα 2023, σ. 47-51.

⁶⁵. ΙΕΖΕΚΙΗΛ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΩΤΙΔΟΣ ΚΑΙ ΦΑΝΑΡΙΟΦΕΡΣΑΛΩΝ, «Αι μοναί της Πίνδου (Β)», *Θεολογία*, τ. Ζ', τχ. 1(1929), 35.

⁶⁶. ΣΠ. ΛΑΜΠΡΟΥ, ό.π., τ. Α', τχ. Δ' (31-12-1904), νο. 1 (10-8-1821), 462-463· ΤΑΚΗΣ Α. ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ, ό.π., σ. 72 και σημ. 1, σ. 167 και σημ.1 και 3, σ. 168· ΝΙΚΟΛΑΟΣ Κ. ΚΑΣΟΜΟΥΛΗΣ, ό.π., τ. Α', σ. 95, 125· ΚΩΣΤΑΣ ΣΠΑΝΟΣ, ό.π., τ. Β', σ. 92 σημ. 565 και σ. 114.

⁶⁷. ΝΙΚΟΛΑΟΣ Κ. ΚΑΣΟΜΟΥΛΗΣ, ό.π., τ. Α', σ. 91, 95, 100-101, 116, 125, 127, 140, 295 και σημ. 3, τ. Γ', σ. 626, και σημ. 1· ΣΠ. ΛΑΜΠΡΟΥ, ό.π., τ. Α', τχ. Δ' (31-12-1904), νο. 1 (10-8-1821), 461-464, 468.

⁶⁸. D. QUINN, «Χριστιανικά επιγραφαί εν τη Πινδική χώρα». *Αρμονία*, έτ. Γ', τχ. 2 (1902), 49.

⁶⁹. D. QUINN, ό.π., σ. 52, 63.

του Αλή πασά Τσολάκογλου»⁷⁰, ο μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων Ιεζεκιήλ.⁷¹

«Εν Ρενδίνη σώζονται εισέτι τα ερείπια του Πύργου της ισχυράς οικογενείας των Τσολάκογλου, ένθα ως η παράδοσις διέσωσεν ο Αλή Πασάς, αφού κατ' έτος ελούετο εν Σμοκόβω⁷² εις τον λουτήρα όστις μέχρι σήμερον φέρει το όνομά του⁷³, ανεπαύετο είτα εις τον Πύργον του φίλου του Τσολάκογλου μετά της Κυρά Βασιλικής».

Ενώ ο Σπυρίδωνας Λάμπρος και ο Κώστας Σπανός παρουσιάζουν την ακόλουθη ενθύμηση:⁷⁴

«Ιουλίου 22/1817 ήλθε ο γέρο Αλή βεζήρης στην Ρεντήναν κι έκατζεν ημέρας τρης εις το Λάυρεο φιλοξενούμενος του Τζολάκογλου».

Ο Τσολάκογλου διέφυγε στους Τούρκους της Λάρισας για προστασία, όπου «μετά του υιού του»⁷⁵ τον «φαρμάκωσε» ο Χουρσίτ πασάς⁷⁶.

Απόγονός του υπήρξε ο συνεργασθείς με τους Γερμανούς και διορισμένος (1941), απ' τις γερμανικές δυνάμεις κατοχής, «Πρωθυπουργός» Γ. Τσολάκογλου, ο οποίος με την απελευθέρωση συνελήφθη, δικάστηκε και καταδικάστηκε σε θάνατο, για εγκλήματα κατά του έθνους και της πατρίδας⁷⁷.

«Οι Τσολάκογλοι χάλασαν τους Κατσαντωναίους, και ο

⁷⁰. ΙΕΖΕΚΙΗΛ ΜΗΤΡΟΠ., ό.π., σ. 35.

⁷¹. ΙΕΖΕΚΙΗΛ ΜΗΤΡΟΠ., ό.π., σ. 37.

⁷². ΣΠ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ, «Ενθυμήσεων...», ό.π., αρ. 7 (30-9-1910), 258.

⁷³. ΔΗΜ. Σ. ΛΟΥΚΑΤΟΥ, «Από την Καρδίτσα στα Θεσσαλικά Άγραφα». *Ηώς*, ειδικό αφιέρωμα της επιθεώρησης *Ηώς* στη Θεσσαλία. Γ' έκδοση. Εκδόσεις Δημ. Ν. Παπαδήμα. Αθήνα 2009, σ. 55· ΔΗΜ. Σ. ΛΟΥΚΑΤΟΥ, «Λαογραφική αποστολή εις τα Θεσσαλικά Άγραφα (7-27 Ιουλίου 1959)». Ακαδημία Αθηνών. *Επετηρίς του Λαογραφικού Αρχείου / Κέντρου Ερεύνης Ελληνικής Λαογραφίας* (1960), 302.

⁷⁴. ΣΠ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ, ό.π., 7 (30-9-1910), 259· ΚΩΣΤΑΣ ΣΠΑΝΟΣ, ό.π., τ. Β', σ. 92 σημ. 565 και σ. 114.

⁷⁵. F.C.H.L. ROUQUEVILLE, *Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως, ήτοι η αναγέννησις της Ελλάδος*. Μεταφρασθείσα υπό Ξενοφώντος Δ. Ζυγούρα. Εκδίδεται υπό Α. Γεωργίου και Π. Τζελάτου. Τυπογραφείον Α. Τρίμη. Τόμοι 4. Εν Αθήναις 1890, τ. Β', σ. 297· όπου και το: «Ο προύχων της Αγραίδοσ (των Αγράφων) (ο) Τσελακόβας διέμεινε πιστός (στους Τούρκους)».

⁷⁶. ΤΑΚΗΣ Α. ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ, ό.π., σ. 72 σημ. 1, σ. 167 και σημ. 1 και 2, σ. 168.

⁷⁷. ΔΗΜΗΤΡΗΣ Κ. ΑΓΓΕΛΗΣ, *Γεώργιος Καραϊσκάκης*, ό.π., σ. 50.

Καραϊσκάκης αρχίζοντας ο Αγώνας έκαψε τα σπίτια τους. [...] αφού αποδείχθη ο Τζιολάκογλους [...] προδότης [...].

Επιμένει με τους Τούρκους ο Τζιολάκογλους προεστώς Αγράφων [...]. διά των ραδιουργιών του Τζιολάκογλου αρχιπροεστού, εχθρού αδιαλλάκτου όλων των Καπιταναίων, και των ομοφρόνων των μικροτέρων προκρίτων, προσπαθούσεν να τους καθυποτάξη, ή να τους εξολοθρεύση διά να παρεισάξη ανεμποδίστως την εξουσίαν του εις τα Άγραφα [...]»⁷⁸, σημειώνει ο Ν. Κασομούλης.

«Παλιότερα είχαμ' εδώ (στη Ρεντίνα) τον πύργο του Τσολάκογλου [...]. Ερχόταν ο Αλή Πασάς εδώ και τον φιλοξενούσε [...].

Έμεινε η Κούλια (πύργος) κι αργότερα πέρασε ο Καραϊσκάκης. Ήρθε για να βάλει φωτιά στο σπίτι», καταγράφει ο Δημ. Λουκάτος⁷⁹.

Συμπληρώνουν ο Ι. Φιλήμονας⁸⁰ και Π. Αραβαντινός:⁸¹

«Μετάπειτα κάποιος Τσολάκογλους, αποβλέπων εις τον σκοπόν του να ανακτήση την [...] πολιτικήν Αρχηγίαν των Αγράφων, προδίδει προς τον εις Λάρισαν Χουρσήτ Πασσάν τον αντίζηλόν του Γεώργιον Καβοστεργιόπουλον. Ο προδοθείς σύρεται εις την αγχόνην μ' άλλους εννέα εκ της οικογενείας του».

«Αναφέρεται ως βέβαιον, ότι ο Κουρτ Πασσάς εν τη οδοφυλακή της επαρχίας των Αγράφων και των πέριξ διώρισε και διετήρησεν επί πολλώ διαστήματι οδοφύλακα πληρεξούσιον, τον εξ Αγράφων Δημήτριον Τσολάκογλου, και υπό την οδηγίαν τούτου ηυρίσκοντο αδιαλείπτως πεντακόσιοι περίπου Αλβανοί, μισθοδοτούμενοι παρά του

⁷⁸. ΝΙΚΟΛΑΟΣ Κ. ΚΑΣΟΜΟΥΛΗΣ, ό.π., τ. Α', σ. 95, 116 σημ. 2, σ. 124, 125 και σημ. 2, σ. 140.

⁷⁹. ΔΗΜ. Σ. ΛΟΥΚΑΤΟΥ, «Λαογραφική...», ό.π., σ. 309.

⁸⁰. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΙΛΗΜΟΝΟΣ, *Δοκίμιον ιστορικόν περί της Φιλικής Εταιρίας*. Εκ του τυπογραφείου Θ. Κονταξή και Ν. Λουλάκη. Εν Ναυπλία 1834, σ. 319.

⁸¹. Π. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ, ό.π., σ. 256 σημ. 1, 346 σημ. 1.

Κούρτη.

Πρώτα θύματα καταστήσας τον εξ' Αγράφων Γεώργιον Καβοστεργιόπουλον μετά 8 μελών της οικογενείας του, προδοθέντα ως μέλος της φιλικής εταιρείας παρά του συνεχωρίου του Δ. Τσολάκογλου τυφλωθέντος υπό της αντιζηλίας [...].».

Δηλαδή; Εδώ προκύπτει ένα καινούριο στοιχείο:

Ο Τσολάκογλου νωρίτερα είχε προδώσει στον Χουρσίτ πασά, επίσης τους πατριώτες αγωνιστές και φιλικούς Γεωργάκη Ζώτο ή Γκαβοστέργιο (αδελφό του προαναφερόμενου Λογοθέτη Ζώτου) απ' τη Φουρνά Ευρυτανίας και τον Κωνσταντίνο Ζαχαράκη ή Ζαχαρόπουλο απ' τη Ρεντίνα Καρδίτσας, οι οποίοι συνελήφθησαν στη Ρεντίνα κι' εκτελέστηκαν δι' απαγχονισμού από τους Τούρκους στα Γιάννενα, αφού βασανίστηκαν σκληρά⁸².

Τέλος, αναγράφεται στην, από 6-2-1823, επιστολή ανωνύμου ιατρού, όπως μας την παρουσιάζουν ο Τ. Βλάχου και Κ. Σπανός:⁸³

«[...] δεν ήθελε φανή κατώτερος και ο αδικοφονευθείς Γεωργάκης Γκαβοστέργιος από Φουρνά των Αγράφων εις την ιεράν ταύτην πράξιν του πολέμου υπέρ πατρίδος, εάν η προδοσία ως έμαθον, του αισχρού και κατηραμένου Δημητρίου Τσολάκογλου από Ρενδίναν δεν ενεργούσε, και δεν εμεσολαβούσεν εις τους τυράννους προς παντελή εξολοθρευμόν αυτής της φιλογενεστάτης οικίας.

Το γένος μας αυτόν τον Τσολάκογλου τον είχεν εις λογαριασμόν των φιλογενών, όμως ηπατήθη κατά τούτο, καθότι αυτός ο κατηραμένος Τζιολάκογλους, και ο υιός του Κώνστας απεδείχθησαν σχεδόν κοντά εις τους τυράννους οι πρώτοι προδότες του γένους [...].».

Άξιο επισήμανσης είναι το γεγονός πως, όταν ο Γεώργιος Καραϊσκάκης:

⁸². ΤΙΜΟΛΕΟΝΤΟΣ Ν. ΒΛΑΧΟΥ, ό.π., σ. 98-100.

⁸³. ΤΙΜΟΛΕΟΝΤΟΣ Ν. ΒΛΑΧΟΥ, ό.π., σ. 104' ΚΩΣΤΑΣ ΣΠΑΝΟΣ, ό.π., τ. Β', σ. 92 σημ. 565.

«[...] έπιασε τα κορίτσια του κοτζάμπαση των Αγράφων Τσολάκογλου, θανάσιμου εχθρού του από την εποχή των Κατσαντωναίων, τα κορίτσια αυτά (δεν τα σκότωσε, δεν τα ατίμασε, δεν τα βασάνισε, αλλά, για προστασία)⁸⁴ τάστειλε στο Μοριά και τα παράδωσε στο (αρχοντικό) σπίτι των Ζαϊμαίων (Α. Ζαΐμης, ο μετέπειτα Πρωθυπουργός). Ο Καραϊσκάκης [...] είχε όνομα [...] για το σεβασμό προς τις γυναίκες»⁸⁵.

Ύστερα απ' την προδοσία αυτή, τουρκικά στίφη ανακατέλαβαν τις απελευθερωμένες περιοχές και οι όποιες επαναστατικές εστίες εξακολούθησαν στους ορεινότερους αγραφιώτικους τόπους, καθώς είναι γνωστό ότι οι επερχόμενοι Τούρκοι ρήμαξαν τα επαναστατημένα χωριά.

Αναφέρει χαρακτηριστικά ο Νικόλαος Κασομούλης:

«Μετέβημεν έπειτα (Οκτώβρης 1822) εις Φουρνά πόλιν αποτεφρωμένην από την επανάσταση των Γκαβοστεργαίων (και Κ. Βελή) και λοιπών Αγραφιωτών, καθώς και τα μεγαλοπρεπή σπίτια των Γκαβοστεργαίων αποτεφρωμένα και αυτά [...]

Από Φουρνά μετέβημεν εις Κλειτζόν· κ' εκεί είδα τα ίδια. Το εσπέρας εφθάσαμεν εις Καστανιάν [...]»⁸⁶, ενώ, τέλος, επισημαίνει ο Λάμπρος Κουτσουνίκας:

«Οι δε των Αγράφων πρόκριτοι και ο Καπετάνιος Γ. Καραϊσκάκης επί τινα καιρόν αντέστησαν κατά των Οθωμανών, αλλ' ιδόντες επί τέλους, ότι αδυνατούσι ν' αντισταθώσιν απεσύρθησαν και ούτοι προς την Δυτικήν Ελλάδα, φονευθέντων και τινών των προκρίτων, Βελή και Σκαραμίτζου»⁸⁷.

⁸⁴. ΔΗΜΗΤΡΗΣ Κ. ΑΓΓΕΛΗΣ, *Γεώργιος Καραϊσκάκης*, ό.π., σ. 51.

⁸⁵. ΓΙΑΝΝΗ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ, «Ποιος έκαψε τα Ζαΐμαϊκα. Μικροί ιστορικοί έρανι». Εφημ. *Πρωΐα*, αρ. 2679 (18-6-1933), 4.

⁸⁶. ΝΙΚΟΛΑΟΣ Κ. ΚΑΣΟΜΟΥΛΗΣ, ό.π., τ. Α', σ. 251.

⁸⁷. ΛΑΜΠΡΟΣ ΚΟΥΤΣΟΝΙΚΑΣ, *Γενική ιστορία της ελληνικής επανάστασης*. Τύποις "Ευαγγελισμού" Δ. Καρακατζάνη, τ. Β'. Αθήναι 1864, τ. Β', σ. 86.

Έτσι, αναλύσαμε το πλέον κορυφαίο επαναστατικό γεγονός, στην περιοχή των Αγράφων την άνοιξη του 21^α, με πρωτεργάτη τον μεγάλο Έλληνα, αγνό πατριώτη και ηγέτη των εξεγερμένων Αγραφιωτών, Κερασχωρίτη Κώστα Βελή, που συναγωνίστηκε, πρώτος αυτός, μεταξύ ίσων άλλων οπλαρχηγών.

Τον χαρακτηρίσαμε επιπλέον ως αγνό πατριώτη, διότι διέθεσε όλη του την περιουσία, με απόλυτη ανιδιοτέλεια, στον αγώνα για την ελληνική λευτεριά.

Θα μπορούσε, επαναπαυόμενος στην εξουσία που του είχε ανατεθεί από την Οθωμανική αρχή, να διαιωνίσει τον πλούτο του και την εξουσία σε Οθωμανούς και ραγιάδες Έλληνες, προσκυνημένους και μη, κρατώντας τα οφίκια που του είχαν παραχωρήσει οι Οθωμανοί· μα, δεν το έκανε.

Τελειώνοντας, παρουσιάζουμε τ' ακόλουθα:

Ο Δήμαρχος Σοφάδων Καρδίτσας, Δημοσθένης Κατσής, αποφάσισε, κατόπιν σχετικής πρωτοβουλίας - εισήγησης του Σωτήρη Α. Αντωνόπουλου, προέδρου της Τοπικής Κοινότητας του Αηδονοχωρίου, να κληθεί ο συντάκτης του παρόντος και να πραγματοποιήσει στο Αηδονοχώρι κεντρική ομιλία για τον Βελή, η οποία εκφωνήθηκε την 17^η Αυγούστου 2024, με θέμα:

«Η επανάσταση του 21α στ' Άγραφα με τον Κ. Βελή και οι πολεμικές επιχειρήσεις στο Αηδονοχώρι, Ρεντίνα, Σμόκοβο Καρδίτσας κ.α.».

Με τη λήξη της ομιλίας αυτής, κατέθεσα την παρακάτω πρόταση στους παρευρισκόμενους Αηδονοχωρίτες:

«Σας καλώ να εξερευνήσετε την ευρύτερη ορεινή περιοχή του χωριού σας Αηδονοχώρι, εντοπίζοντας την (άγνωστη μέχρι αυτή τη στιγμή) ακριβή θέση με το ιστορικό όνομα τα «Ταμπούρια του Βελή», όπου, όπως προείπαμε, πολεμώντας συνελήφθη στα μέσα Ιούνη του 1821 ο Κ. Βελής (και αργότερα, κατά τον Αύγουστο, σφαγιάστηκε φρικτά απ' τους Τούρκους), προτείνοντας επιπλέον, την ανάδειξη του σημείου αυτού με την επιτόπια κατασκευή μνημείου, μονοπατιού κ.ά., καθιστώντας το επισκέψιμο τόπο υψίστης ιστορικής

σημασίας, καθώς και την κατ' έτος διοργάνωση επετειακής σχετικής ιστορικής εκδήλωσης - μνημοσύνου, με τη συνδιοργάνωση του Δήμου Σοφάδων, του Δήμου Αγράφων, καθώς ο Κ. Βελής γεννήθηκε στο Κεράσοβο της Ευρυτανίας και του Δήμου Καρπενησίου, στην περιφέρεια του οποίου έλαβαν χώρα σημαντικά πολεμικά γεγονότα».

Ακολουθως, έλαβε χώρα το παρακάτω αξιομνημόνευτο γεγονός:

Η ανταπόκριση του κοινού, στο παραπάνω κάλεσμα, υπήρξε εντυπωσιακά άμεση και δια ζώσης, και κατόπιν επιτόπιων σχετικών μαρτυριών και αφηγήσεων των συγχωριανών Αηδονοχωριτών, Απόστολου Ρίζου του Σ., Σοφίας Εγγλέζου του Γ., Δημητρίου Θεού του Θ., Φωτεινής Ρεντίφη συζ. ιερέα Ηλία Ρεντίφη, Ευαγγέλου Ντζαμάρα του Α., Παρασκευής Ζαχοκώστα του Π., Ηλία Ντζαμάρα του Δ. και Απόστολου Ντζαμάρα του Κ., εντοπίστηκε και με ακρίβεια προσδιορίστηκε η εν λόγω γεωγραφική θέση τα «Ταμπούρια του Βελή», κείμενη σε ορεινή και οχηρότατη παρακείμενη περιοχή του Αηδονοχωρίου, καθώς, τα οκτώ προαναφερόμενα πρόσωπα δημόσια εμφανίστηκαν και δήλωσαν, πως γνωρίζουν την περιοχή, έξω απ' το χωριό τους, μεταξύ του Αηδονοχωρίου και του οικισμού Θέρμα - Αηδονοχωρίου και κατ' επέκταση των Λουτρών του Σμοκόβου Καρδίτσας, που οι πατεράδες και οι παππούδες τους ονόμαζαν «ταμπούρια».

Κατόπιν αυτού, χαρά μεγάλη κατέλαβε όλους.

Τούτο το γεγονός υπήρξε και η μεγάλη επιτυχία τής τότε ομιλίας (17-8-2024), καθώς έτσι προχώρησε και εξελίχθηκε η ιστορική γνώση.

Των εξελίξεων αυτών είναι, από τότε (Αύγουστος 2024), ενήμερος ο συμμαθητής μου δήμαρχος Σοφάδων Δημοσθένης Κατσής (για την ανάληψη των δικών του, λόγω αρμοδιότητας, περαιτέρω ενεργειών υλοποίησης της πρότασης), ενώ ο πρόεδρος

της τοπικής κοινότητας Αηδονοχωρίου Σωτήρης Αντωνόπουλος καταβάλει σχετικές προσπάθειες.

Η ύψιστη αυτή κοινή επετειακή εκδήλωση τιμής προς τον Αγραφιώτη Κ. Βελή, μπορεί να λαμβάνει χώρα εναλλάξ, κατ' έτος, στο Κερασόχωρι στο πλαίσιο των Βελίδειων και στο Αηδονοχώρι στον τόπο της μάχης και σύλληψης του ήρωα.

Αυτονόητο το χρέος μας στον μεγάλο Κερασοβίτη, Αγραφιώτη, Έλληνα και άδολο Πατριώτη, Κώστα Βελή, που όλα τα έδωσε για την πατρίδα, και τη ζωή του ακόμα, χωρίς ν' αξιωθεί να τη δει λεύτερη.

Άξιο τέκνο του Κεράσοβου, είσαι Κώστα Βελή.

Περηφανευόμαστε για εσένα, εμείς, τα εγγόνια σου Αλεξάνδρα, Αριστείδης και Βλάσης Βελής - Γωγούσης, οι συμπολίτες συγχωριανοί σου και οι πανέλληνες.-

Β' .- Εντοπίσαμε τα «Ταμπούρια του Βελή». Ανέγερση μνημείου και προτομής του ήρωα του 21^α Κώστα Βελή στο Αηδονοχώρι

Ι'.- Ύστερα από τα προαναφερόμενα και με την παρέλευση του χειμώνα, οργανώθηκαν δύο αναβάσεις προς εξερεύνηση της περιοχής της θέσης «ταμπούρια».

Συγκεκριμένα:

-Την 25-4-2025 έφτασαν στα «ταμπούρια», για μια πρώτη

εκτίμηση, ο ως άνω πρόεδρος του Αηδονοχωρίου - συνταξιούχος Αστυνομικός, Σ. Αντωνόπουλος (μόνιμος κάτοικος του χωριού) και ο Απόστολος Ντζαμάρας του Κωνσταντίνου, ετών 81, μόνιμος κάτοικος του οικισμού Θέρμα - Αηδονοχωρίου, κτηνοτρόφος - υλοτόμος, του οποίου η οικία ευρίσκεται ακριβώς στο κάτω μέρος της κορυφής «ταμπούρια», απέχουσα απ' αυτά μόλις δύο χιλιόμετρα, ενώ ο ίδιος τα έχει επισκεφθεί πολλές φορές για επαγγελματικούς λόγους, καθώς είναι γέννημα θρέμμα της περιοχής, και

-Την 11-5-2025 ο ως άνω πρόεδρος του χωριού Σ. Αντωνόπουλος, οι συγχωριανοί (εκ των οκτώ παραπάνω κατοίκων του Αηδονοχωρίου) Απόστολος Ρίζος του Σεραφείμ, ετών 75, μεγαλωμένος στην ίδια περιοχή Θέρμα και Απόστολος Ντζαμάρας του Κωνσταντίνου, και ο Αλέξανδρος Π. Κατσάρας, εκπαιδευτικός (κάτοικος Αηδονοχωρίου τους θερινούς μήνες), προσέγγισαν, προς έρευνα, τη θέση «ταμπούρια», ώστε να κάνουν και τη γεωσήμανσή της, με τη χρήση ειδικών μηχανισμών που έφερε μαζί του ο Αλ. Κατσάρας.

Κατόπιν των δύο αυτών κινήσεών τους προς τα «ταμπούρια», οι προαναφερόμενοι τέσσερις (Σ. Αντωνόπουλος, Α. Κατσάρας, Α. Ντζαμάρας και Α. Ρίζος) κατέθεσαν τις ακόλουθες διαπιστώσεις και συμπεράσματά τους:

-Από την Ε.Ο. Αηδονοχωρίου - Βαθύλακου, εποχούμενοι, μπήκαν δεξιά στο δασικό δρόμο προς Θέρμα - Λουτρά Σμοκόβου - Λουτροπηγή (Σμόκοβο), στα χίλια πεντακόσια περίπου μέτρα, έστριψαν, πεζοί, αριστερά στο υφιστάμενο εκεί, παλαιόθεν, μονοπάτι, και διερχόμενοι απ' τη διασταύρωση ετέρου μονοπατιού που δεξιά οδηγεί στα Θέρμα, κινήθηκαν ευθεία, οδηγήθηκαν στη γεωγραφική θέση «στρούγκα Καραμανλή» (παρατσούκλι του Αηδονοχωρίτη Αλεξόπουλου Γεωργίου, που εκεί διατηρούσε ποίμνιο αιγοπροβάτων), και ύστερα από συνολική πεζοπορία, επί της κορυφογραμμής, χιλίων τετρακοσίων

περίπου μέτρων, αφίχθησαν στη γεωγραφική θέση «ταμπούρια», εδαφικής αρμοδιότητας Αηδονοχωρίου.

-Ξεκίνησαν, και στις δύο περιπτώσεις, περπατώντας σε παλιό μονοπάτι, σε δύσβατη ανωφερή ορεινή περιοχή.

-Οδηγοί ήταν ο Απ. Ρίζος και ο Απ. Ντζαμάρας, ο οποίος με τον μπαλτά του έκοβε τα κλαδιά ανοίγοντας δρόμο πάνω στο παλιό μονοπάτι, που σήμερα είναι κλειστό από θάμνους, άλλοτε όμως έσφυζε κίνησης ανθρώπων και ζώων, καθώς εξυπηρετούσε τη διαδρομή Αηδονοχώρι - Θέρμα - Λουτρά Σμοκόβου - Λουτροπηγή (Σμόκοβο).

-Φτάνοντας στο σημείο έκαναν αυτοψία, ερεύνησαν, έλαβαν τις συντεταγμένες της διαδρομής και της συγκεκριμένης περιοχής «ταμπούρια», φωτογράφισαν και βιντεοσκόπησαν το χώρο, παραμένοντας επί δίωρο στα «ταμπούρια», ενώ ο Α. Ντζαμάρας και ο Α. Ρίζος αφηγούνταν και διηγούνταν μαρτυρίες παλαιότερων, που αναφέρονταν στην περιοχή, και τις ιστορίες που τις συνοδεύουν.

-Τα «ταμπούρια» είναι ένα ύψωμα, μια κορυφή σε περίοπτη θέση, επί μικρού υψιπέδου - οροπεδίου, που ο καθένας θα χαρακτήριζε οχυρότατο σημείο, και αυτό διότι:

Περικλείεται από ισχυρό περιτοίχισμα φυσικών ογκόλιθων, εν είδη ακρόπολης, φέροντας τα οικοδομικά στοιχεία πολεμικού οχυρού και αμυντικού τόπου, που απόλυτα προσιδιάζει στην κυριολεκτική ερμηνεία της λέξης ταμπούρια, δηλαδή τεχνητά και φυσικά ταμπουρωμένος - οχυρωμένος τόπος.

-Οι συντεταγμένες που έχουν τα «Ταμπούρια του Βελή» είναι οι ακόλουθες:

. 39. 1186464, 21. 9910208 και

. 39. 1195517, 21. 9904692.

-Υψόμετρο: 778 μ.

-Εμβαδόν οροπεδίου: 9.677 μ.

-Μήκος δασικής οδού, από την ασφαλτο της Ε.Ο. μέχρι την αρχή

του μονοπατιού: 1480 μ.

-Μήκος μονοπατιού, από τη δασική οδό μέχρι τα «Ταμπούρια του Βελή»: 1380 μ.

-Η συντεταγμένη που έχει η αρχή του μονοπατιού είναι:

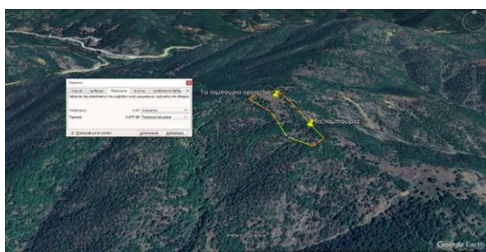
. 39.1093631, 21. 9967562.

-Η συντεταγμένη που έχει η διασταύρωση προς Θέρμα είναι:

. 39.1112453, 21.9970223 και

-Η συντεταγμένη που έχει η «στρούγκα Καραμανλή» είναι:

. 39.1153063, 21.9938381.

Δορυφορική φωτογράφιση και συντεταγμένες της θέσης «Ταμπούρια του Βελή» και του μονοπατιού.

Επιπλέον ζητήθηκε, και αμέσως παρατίθεται, η παρακάτω δήλωση - αναφορά τού Αηδονοχωρίτη προέδρου του Συλλόγου Απανταχού Αηδονοχωριτών Αντιστρατήγου (ε.α.) ΠΖ, Γεωργίου Δ. Παπαδόπουλου, γνωρίζοντας άριστα τη γενέθλια γη από μικρό παιδί, έχοντας μάλιστα ίδια αντίληψη της θέσης «ταμπούρια», τα οποία κατά το παρελθόν, μα και πρόσφατα τρεις φορές επισκέφτηκε, αλλά και από γεω - στρατηγικής - πολεμικής, ειδικής, άποψης:

«Παρ' ότι το ύψωμα «Ταμπούρια», αποτέλεσε μία αναγκαστική επιλογή (του Κ. Βελή), ήταν μία σωστή επιλογή καθ' ότι παρέχει πολλά στρατιωτικά τακτικά πλεονεκτήματα. Τα πλεονεκτήματα αυτά ήταν τα εξής:

- 1. Είναι φύσει ισχυρή τοποθεσία.*
- 2. Ελέγχει τόσο την κοιλάδα των Θέρμων όσο και την κοιλάδα των Γιωργαίικων.*

3. Δύσκολα παρακάμπτεται.
4. Διαθέτει άριστη παρατήρηση και πεδία βολής.
5. Διαθέτει δρομολόγια διαφυγής.
6. Διαθέτει προσβάσεις από τις οποίες θα μπορούσε να δεχτεί ενισχύσεις.

7. Το ύψωμα διέθετε μία πρόχειρη και στοιχειώδη αμυντική οργάνωση, η οποία ίσως προϋπήρχε και από προηγούμενες μάχες (δηλαδή διέθετε πρόχειρα ορύγματα, θέσεις μάχης και λιθοδομές), ίχνη των οποίων διασώζονταν μέχρι την πυρκαγιά του 2004».

II'.- Για την εξέλιξη της υπόθεσης, την αναζήτηση και τον τελικό εντοπισμό της θέσης «Ταμπούρια του Βελή», προσωπικά και διά ζώσης ενημερώθηκε ο Δήμαρχος Σοφάδων Δημοσθένης Κατσής, από τον υπογράφοντα και τον Σ. Αντωνόπουλο.

III'.- Κατόπιν των προεκτεθέντων, όλοι οι επωνύμως, ρητά, αναφερόμενοι στο παρόν εισηγητικό, καθώς και οι κάτοικοι του Αηδονοχωρίου και τα μέλη και οι φίλοι των Συλλόγων του Αηδονοχωρίου, για λόγους ιστορικούς και έχοντας χρέος τιμής και ευθύνης προς τον αγνό και άδολο Πατριώτη, ήρωα Κώστα Βελή, ζητούνε και παρακαλούνε για τ' ακόλουθα:

-Να αποκατασταθεί και αναδειχθεί το μονοπάτι που οδηγεί στα «Ταμπούρια του Βελή».

-Εκεί να ανοικοδομηθεί μνημείο τιμής και χρέους προς τον Κ. Βελή, και θυσίας - αυτοθυσίας προς τους αφανείς και ανώνυμους Έλληνες Αγραφιώτες πατριώτες, που είτε «έπεσαν» στο πεδίο, είτε αγωνίστηκαν κατά των, εχθρών των Ελλήνων, Τούρκων.

-Να φιλοτεχνηθεί και ανεγερθεί προτομή τού ήρωα Αγραφιώτη Κώστα Βελή, στην πλέον περίοπτη θέση εντός του Αηδονοχωρίου.

-Να αναγνωριστεί, με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Σοφάδων, η Τοπική Κοινότητα Αηδονοχωρίου ως τόπος ιδιαίτερης ιστορικής μνήμης και θυσίας.

-Να απονέμονται κατά το μήνα Αύγουστο κάθε έτους, εν είδη μνημοσύνου, οι πρέπουσες τιμές, σε αγαστή συνεργασία με τον

Δήμο Αγράφων και Καρπενησίου και τους απογόνους του ήρωα και

-Να αδελφοποιηθούν οι Δήμοι Σοφάδων Καρδίτσας και Αγράφων Ευρυτανίας.

Τέλος σημειώνεται ότι, οι δύο τελευταίες προτάσεις βρίσκουν απολύτως σύμφωνους τόσο την ηγεσία του Δήμου Αγράφων Ευρυτανίας, όσο και τους κατοίκους της έδρας του Δήμου, του Κερασχωρίου, που με χαρά και ενθουσιασμό άκουσαν τις ως άνω προτάσεις την 10-5-2025.-

SUMMARY

On May 10, 1821, the noble Greek patriot and leader Kostas Velis, marching from his village of Kerasochori (in Evrytania), inspired the people of Agrafa to rise up in revolt and led an attack that drove out the Turks. After a series of victorious battles in Evrytania (Karpenisi, etc.) and Karditsa (Moschato, Fanari, Kanalia, Tsardaki, Kryoneri, Rentina, etc.) regions, he liberated Agrafa and burned the Turkish villages of Fragko and Loxada in the plain of Karditsa.

Later, in July 1821, the powerful local Ottoman collaborator Tsolakoglou, bey (chief) of Rentina, betrayed Kostas Velis to the Ottomans. As a result, Velis was captured at the mountainous site known as "Velis' Redoubts" near the village of Aidonochori in the Karditsa region, while fighting valiantly against the surrounding enemy forces. He was, then, taken to Constantinople, where he was brutally tortured and executed.

Dimitris K. Aggelis

Author - Retired Lieutenant General, Hellenic Police